

N:o 26.

Ank. till Riksd. kansli den 20 maj 1906, kl. 5 e. m.

Betänkande, i anledning af väckta motioner om exporttull å järnmalm.

Till bevillningsutskottets förberedande behandling hafva hänvisats sex inom Andra Kammaren väckta motioner om åsättande af exporttull å järnmalm, nämligen n:o 6 af herr *S. Nordström* i Höglunda, n:o 18 af herr *S. Söderberg* i Hobborn, n:o 38 af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, med hvilken sju andra af kammarens ledamöter instämt, n:o 44 af herr *C. H. P. af Burén*, n:o 47 af herr *G. Lindgren* i Islingby samt n:o 121 af herr *J. R. Kjellen*: varande i berörda motioner yrkadt: af herr *Nordström*,

»att Riksdagen bestämmer och åsätter en exporttull å järnmalm, att utgå från och med nästkommande år sålunda, att under första årer tullsatsen bestämmes till en krona och att under hvarje påföljande åt densamma höjes med 25 öre, intill dess densamma uppgår till tre kronor per ton;»

af herrar *Söderberg*, *Ericsson* och *Lindgren*,

»att Riksdagen måtte besluta, att järnmalm, som ur riket utföres, åsättes en tull af 50 öre per ton;»

af herr *af Burén*,

»att Riksdagen behagade åsätta järnmalm af 60 procents järnhalt och däröfver en exporttull af kronor 1,00 per 1,000 kilogram och järnmalm af mindre än 60 procents järnhalt en exporttull af 50 öre per 1,000 kilogram, att utgå från den dag Riksdagens beslut fattas;» samt

Bih. till Riksd. Prot. 1906. 5 Saml. 1 Afđ. 24 Häft. (N:o 26.)

af herr *Kjellén*,

»att Riksdagen behagade åsätta en tullsats af två kronor per ton för all järnmalm, som ur landet utföres, att gälla från och med den dag Riksdagens beslut fattas; Kungl. Maj:t obetaget att i särskilda fall besluta nedsättning af detta belopp, hvilken nedsättning dock icke bör gå till lägre belopp än en krona per ton och ej heller gälla för längre tid än högst fem år.»

Beträffande de anförda motiveringarna tillåter sig bevillningsutskottet att hänvisa till hvad de olika motionerna i sådant afseende innehålla.

I sitt förut denna dag afgifna utlåtande n:o 25, angående en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat m. m., har bevillningsutskottet hemställt, bland annat, att Riksdagen måtte godkänna de bestämmelser i berörda traktat, hvilka sådant kräfva. Jämlikt i traktaten gjord utfästelse får under traktatens bestånd exporttull å järnmalm icke åsättas gentemot Tyskland och såsom en följd häraf icke heller mot annat land, som åtnjuter mest gynnad nations behandling. Vid sådant förhållande har utskottet ansett sig böra afstyrka bifall till här ifrågakvarande motioner och hemställer förty,

att nedannämnda motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda, nämligen

- a) II:6 af herr *S. Nordström*;
- b) II:18 af herr *S. Söderberg*;
II:38 af herr *O. A. Ericsson*; och
II:47 af herr *G. Lindgren*;
- c) II:44 af herr *C. H. P. af Burén*; samt
- d) II:121 af herr *J. R. Kjellén*.

Stockholm den 18 maj 1906.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.

Reservationer:

af herrar friherre *Klingspor*, *Weinberg*, *Åkerberg*, *Rylander*, *Håkansson*, *O. A. Ericsson*, *Almqvist*, *Lindblad*, *Branting* och *Lyckholm*, hvilka anført:

»Då vi icke kunna biträda bevillningsutskottets beslut att afstyrka bifall till samtliga nu föreliggande motioner om exporttull å järnmalm, hafva vi funnit oss böra i korthet angifva de skäl, som därvid varit för oss bestämmande.

Ur ekonomisk synpunkt lärer det för ett land vara mindre fördelaktigt att exportera en råvara, synnerligast om tillgången å denna råvara icke är obegränsad. Med råvaran försvinner ur landet ett kapital, som kunnat göras fruktbarande, men som nu mot jämförelsevis ringa valuta går för alltid förloradt. Endast i den mån det egna landet icke är i stånd att tillgodogöra sig råvaran, kan en export i större skala få anses välbetänkt, men äfven i detta fall bör tillses, att största möjliga valuta erhålles.

Hvad vår järnmalm beträffar, lärer den vid sidan af landets skogstillgångar vara vår förnämsta råvara, och det är uppenbarligen af största vikt att förhindra misshushållning med en dylik nationalrikedom. Äfven om tillgången å järnmalm är afsevärdt större än hvad man för någon tid sedan hade anledning antaga, är dock kvantiteten ingalunda outtömlig. Såväl den omständigheten, att de flesta utländska, inom Europa belägna malmfält med jämförelsevis rika malmer inom en närmare framtid torde vara utsinade, som den öfver hela världen alltjämt kraftigt stigande järnproduktionen komma säkerligen att ställa mycket stora kraf på våra malmfält. Vidare lärer den inhemska järnindustrien kunna konsumera en afsevärdt större kvantitet svensk malm än för närvarande är fallet. Det är visserligen sant, att en betydande del af vårt järnbehof nu importeras från utlandet, men med tillhjälp af underlättade kommunikationer och med användande af förbättrade metoder för förädling af malm torde inom en ingalunda aflägsen framtid den utländska importen af järn kunna till hufvudsaklig del göras obehöflig och vårt behof af järn helt fyllas af inhemska vara. Det synes då ligga makt uppå att tillse, det våra malmtillgångar icke i förtid och med för liten vinst för det allmänna blifva allt för mycket reducerade. Att det därjämte skulle vara af ofantlig nationalekonomisk betydelse för vårt land, om den svenska malmen blefve inom landet förädlad, torde ligga i så öppen dag, att det ej behöfver vidare här framhållas.

Den åtgärd, som det synes lämpligast att från statens sida för närvarande vidtaga för att dels förhindra allt för stor export af järnmalm dels ock underlätta uppkomsten i större skala af en inhemsk malmförädlingsindustri, är otvifvelaktigt att belägga järnmalmen med en lämpligt afvägd exporttull. Med en dylik tull skulle jämväl det allmänna så till vida erhålla någon ersättning för de naturtillgångar, hvilka nu bortföras med jämförelsevis ringa vinst för landet, som statskassan genom densamma bereddes en afsevärd inkomst.

I detta sammanhang torde böra erinras, att införandet af en malmtull helt visst icke kan betraktas som en åtgärd, hvilken komme alldeles opåräknad för dem, som skulle i första hand däraf beröras. Att en dylik tull icke varit oväntad framgår nämligen af det förhållandet, att i åtskilliga nu gällande kontrakt om leverans af malm intagits föreskrift om viss fördelning mellan säljare och köpare af en eventuell malmtull.

Öfvergår man så till frågan om bestämmande af malmtullens storlek, visar det sig, att på grund af malmens olika värde det torde vara mindre tillfredsställande att åsätta all malm samma tullsats, utan synas i stället skilda tullsatser böra införas, reglerade efter malmens järnhalt och öfriga på dess värde inverkan faktorer. Emellertid låter det utan föregående grundlig utredning af alla de omständigheter af både praktisk och teknisk art, som härvidlag öfva inflytande, näppeligen göra sig att på ett nöjaktigt sätt fastställa olika tullsatser. Så mycket torde dock redan nu kunna sägas, att det af praktiska skäl svårigen torde kunna tillämpas mer än ett par olika tullsatser.

Om sålunda, på sätt nyss antydts, skilda tullsatser icke för närvarande kunna lämpligen bestämmas, synes emellertid intet afgörande hinder finnas för fastställande redan nu af en enhetlig tullsats, blott man tillser, att denna afpassas så, att äfven mindre värderik exportmalm kan utan olägenhet bära densamma. Med hänsyn till malmprisernas tendens att alltjämt stegras — en tendens, som torde få anses ganska fast — synes äfven den billigare malmen kunna draga en icke så obetydlig tull, men nödig försiktighet torde likväl bjuda att stanna vid den tullsats, som af flertalet motionärer föreslagits, eller 50 öre per ton. Vi hafva ansett oss så mycket hellre kunna förorda denna utan tvifvel ganska låga tullsats, som det för närvarande syns oss vara af större vikt att få själfva principen om en exporttull å järnmalm fastslagen än att få en tull, som fullt motsvarar sitt ändamål. Det lär nämligen icke vara välbetänkt att uppskjuta införandet af en

exporttull till en tidpunkt, då måhända alltför starka utländska intressen skulle försvåra en dylik åtgärd.

För att redan nästkommande Riksdag skall kunna gå i författning om höjande af tullen å de värdefullare exportmalmen, synes den ofvan berörda nödiga utredningen i frågan böra med det snaraste af regeringen åstadkommas.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställa vi,

att Riksdagen, med bifall till herrar S. Söderbergs, O. A. Ericssons och G. Lindgrens förevarande motioner, måtte besluta, att järnmalm, som ur riket utföres, skall åsättas en tull af 50 öre för 1,000 kilogram»;

samt af herr *Nisser*, som anförde:

»Till Riksdagen inkommo redan vid dess början flera motioner rörande åsättandet af »exporttull å järnmalm», såsom herr Söderbergs i Hobborn af den 24 januari, herrar G. Lindgrens i Islingeby, Rudolf Kjelléns, C. H. P. af Buréns, Ollas Anders Ericssons m. fl., alla af den 25 januari.

Dessa motioner blefvo emellertid icke förr än *den 17 maj* upptagna till behandling inom bevillningsutskottet, dit de hänvisats, och då först *efter* det att för utskottet förelagts till afgörande den Kungl. Maj:ts proposition af den 8 maj, som handlade om en mellan Sverige och Tyska riket afslutad handels- och sjöfartstraktat.

Då denna traktat — »*i hvars bestämmelser någon förändring icke kan äga rum*» (se ingressen) — i slutprotokollets artikel 10 mom. II säger: 'Under denna traktats bestånd må icke i Sverige järnmalm vid utförelsen beläggas med tull', blifver den naturliga följdén, att, *sedan densamma antagits*, en diskussion om de här ofvan omnämnda motionerna icke kunde leda till något som helst resultat, utan blefvo de ock 'nolens volens' förklarade af utskottet afslagna.

Oafsedt hvilken ställning jag intager i själfva frågan om exporttull på järnmalm, har jag velat inlägga min reservation emot ett sådant föredragnings- och behandlingssätt af från kamrarnas ledamöter inom grundlagsenlig motionstid inlämnade motioner, att deras beslutanderätt och handlingsfrihet därigenom äfventyras eller undertryckes».

Härjämte har herr friherre *Trolle* begärt få antecknadt, att han icke deltagit i behandlingen af detta ärende.